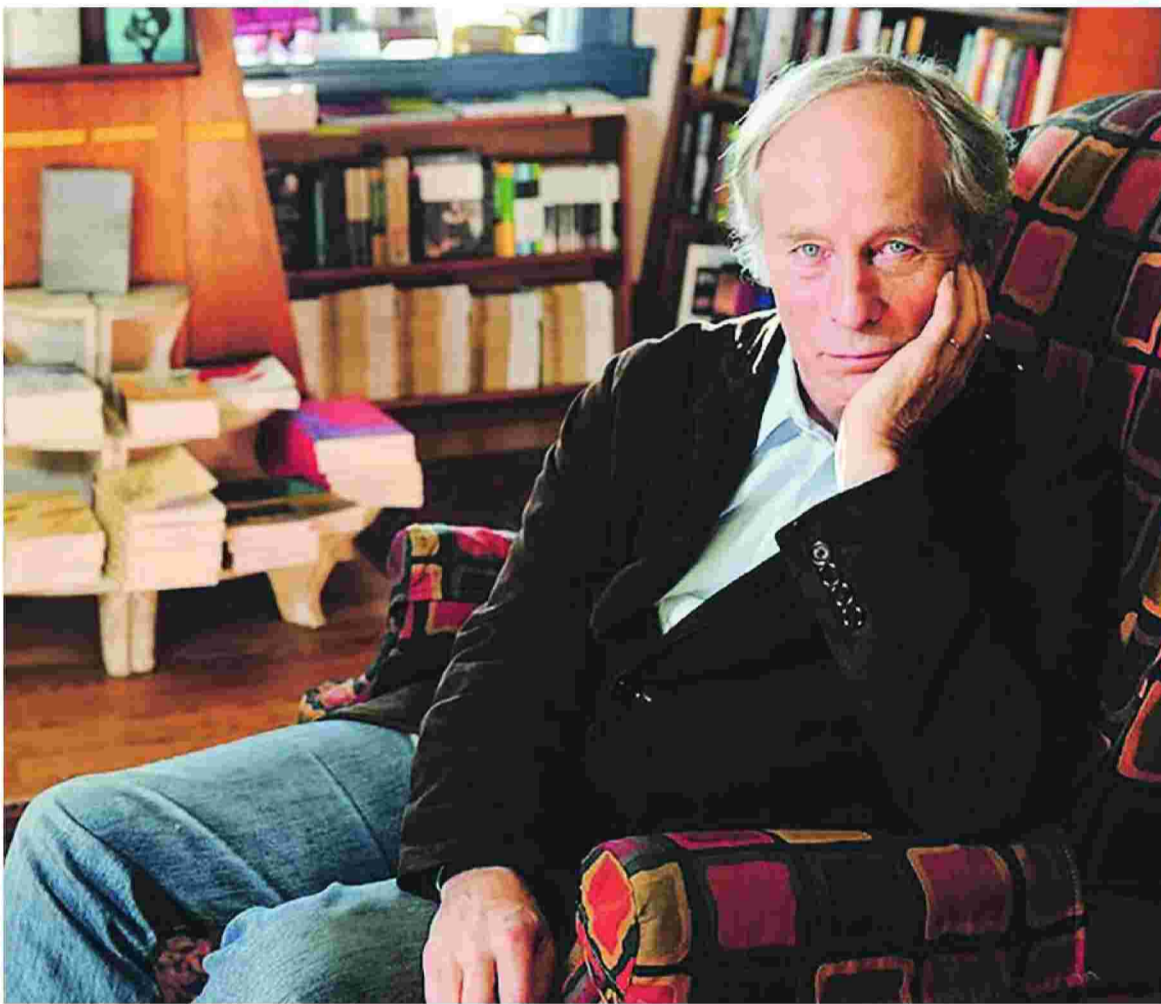

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΦΟΡΝΤ

Το αινιγματικό τοπίο της οικογενειακής σχέσης

Ο συγγραφέας του αξεπέραστου «Αθλητικογράφου» μιλά για τον απόντα πατέρα του και έπειτα για τη μητέρα του, με την οποία συνδέθηκε βαθιά στη ζωή του, ενώ παράλληλα δίνει μια εντυπωσιακή απεικόνιση της αμερικανικής κοινωνίας.

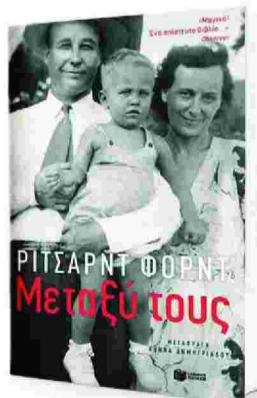

ΚΡΙΤΙΚΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΪΛΑΚΗΣ
gvailakis@ethnos.gr

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ με τους γονείς, τη μητέρα και τον πατέρα, ήταν πάντοτε εξαιρετικά περίπλοκες, ενώ για έναν ενήλικα είναι επιτακτική η ανάγκη κάποια στιγμή να προχωρήσει σε ένα «ξεκαθάρισμα λογαριασμών» – με την πεποίθηση ότι πρέπει να συνεχίσει τη ζωή του. Και όμως, συχνά αυτή η αναμενόμενη επιλογή μοιάζει να γίνεται δισεπίλυτη εξίσωση, να οδηγεί σε συναισθηματικό κομφούζιο: τίποτα δεν είναι αυτονόητο ή προφανές. Αυτές οι βαθιές σχέσεις, με τα αναμενόμενα ψυχαναλυτικά αδιέξοδα, την αμχανία, τη φόρτιση, την ταύτιση, την άπωση και την ιστορία που φέρουν από τη γέννησή μας έχουν απασχολήσει ουκ ολίγες φορές τη λογοτεχνία, είτε μέσα από τη μυθοπλασία είτε από κείμενα αμιγώς αυτοβιογραφικά. Κείμενα που αναζητούν εναγωνίως πειστικές και ικανοποιητικές

απαντήσεις για τη σχέση με τους γονείς, τη μητέρα και τον πατέρα – πριν ή μετά την απώλειά τους, και με τους δύο μαζί ή με καθέναν ξεχωριστά. Υπάρχει, για παράδειγμα, ένα υπέροχο βιβλίο της Τζόις Κάρολ Οουτς με τίτλο «Χωρίς τη μητέρα μου» (2006), που αποτυπώνει εκπληκτικά το φάσμα της μητρικής απώλειας, επιχειρώντας να ρίξει άπλετο φως στην περιπλοκότητα της σχέσης μητέρας και κόρης. Και, βέβαια, δεν μπορεί κανείς να μην επικαλεστεί το σπαρακτικό αυτοβιογραφικό ψυχαναλυτικό δοκίμιο με τον ανατριχιαστικό τίτλο «Ταύτιση κόρης και πεθαμένης μητέρας» (1928) της Μαρίας Βοναπάρτη, η οποία υπήρξε μία από τις κορυφαίες μαθήτριες του Σίγκμουντ Φρόιντ και εισπγήτρια του έργου του στη Γαλλία. Από την άλλη, το «Γράμμα στον πατέρα» (1919) του Φραντς Κάφκα προσδιορίζεται από τις εφιαλτικές παιδικές αναμνήσεις του συγγραφέα, ο οποίος επιχειρεί να κατανοήσει την ιδιαίτερη σχέση με τον απολύτως επιβλητικό πατέρα του. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Κάφκα, που αντιλαμβανόταν την ύπαρξη

Ο Ρίτσαρντ Φορντ στο νέο του βιβλίο αποκαλύπτει πώς ο πατέρας του απουσιάζοντας από τη ζωή του δημιούργησε τον συγγραφέα και πώς η μητέρα του τον διαμόρφωσε ως άνθρωπο.

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΦΟΡΝΤ
«ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ - ΘΥΜΑΜΑΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ»
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αθηνά Δημητριάδου
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Πατάκη
ΣΕΛΙΔΕΣ: 184

ως ενοχή, έγραψε αυτό το γράμμα στον πατέρα, προσπαθώντας να βάλει μια τάξη στη συναισθηματική του ανισορροπία. Ωστόσο, δεν το παρέδωσε στον ίδιο, αλλά στη μητέρα του, η οποία αποσιώπησε την ύπαρξή του! Εάν θέλουμε ένα βαθιά συγκινητικό κείμενο για τη σχέση πατέρα και γιου, η «Πατρική κληρονομιά» (1991) του Φίλιπ Ροθ τα διαθέτει όλα: Ο σπουδαίος Αμερικανός συγγραφέας παρακάμπτει κάθε υπόνοια παρηγορητικής διάθεσης προκειμένου να φτάσει στην αλήθεια – για τον πατέρα του, τον εαυτό του, τον θάνατο, τον φόβο του θανάτου, την αγάπη. Αλλά και ο Πασκάλ Μπρικνέρ, από την πλευρά του, στο βιβλίο του «Ενας καλός γιος» (2014) ακολουθεί τον δύσκολο δρόμο της ειλικρίνειας. Ο πατέρας του, αντισημίτης και ρατσιστής, είναι ένας κακότροπος σύζυγος που δέρνει και εξευτελίζει τη γυναίκα του. Ο μοναχογιός του θα κάνει τα πάντα για να γίνει το αντίθετο από αυτόν. Πέρα από την περιφρόνηση και την ένοχη οργή, το συγκεκριμένο αφήγημα είναι, επίσης, η ομολογία μιας αδιαμφισβήτητης αγάπης ενός γιου προς τον πατέρα του, όπου η αποδοκιμασία μετατρέπεται σε συμπόνια. Μια τέτοια διερεύνηση επιχειρεί ο Ρίτσαρντ Φορντ, με μια ευθύτητα στα όρια της αδιακρίσιας, μέσα από το πρώτο μη μυθοπλαστικό βιβλίο του «Μεταξύ τους» (2017), το οποίο εστιάζει – με τη σειρά – στη σχέση που ανέπτυξε ευρισκόμενος ανάμεσα στους γονείς του: «Με θέλανε, όμως δεν με είχαν ανάγκη. Μαζί οι δυο τους – αν και ίσως μόνον μαζί – ήταν πλήρεις προσωπικότητες». Είναι δύσκολο για ένα παιδί να παραδέχεται μια τέτοια σκληρή αλήθεια. Και ο χαρισματικός συγγραφέας του αξεπέραστου «Αθλητικογράφου», πάντα ήπιος, σίγουρος, κυρίαρχος της τεχνικής του, φιλοτεχνεί μια παραστατική εικόνα της σχέσης του με τον πατέρα και την μητέρα του. Ο Φορντ μιλά πρώτα για τον απόντα πατέρα του και έπειτα για τη μητέρα του, με την οποία συνδέθηκε βαθιά στη ζωή του. Με μια ευθεία αφήγησή που ενίοτε κόβει σαν νυστέρι ο Φορντ – στην ουσία – αποκαλύπτει πώς ο πατέρας του απουσιάζοντας από τη ζωή του δημιούργησε τον συγγραφέα και πώς η μητέρα του τον διαμόρφωσε ως άνθρωπο. Την ίδια στιγμή, ο Αμερικανός συγγραφέας καταφέρνει και κάτι άλλο: αξιοποιώντας τη σχέση που είχαν οι γονείς του – μεταξύ τους και μαζί του – περνά σε μια εντυπωσιακή απεικόνιση της αμερικανικής κοινωνίας των μέσων του 20ού αιώνα. Και όλα αυτά χωρίς να προδίδει στο ελάχιστο εκείνα που τον απασχολούν, περνώντας μέσα από το κλειστό, ιδιωτικό, αινιγματικό τοπίο της οικογενειακής σχέσης, για να διερευνήσει τη βαθύτερη ουσία των πραγμάτων: τη μνήμη, την οικειότητα, την ανάγκη για κατανόηση, τον αναπόφευκτο πόνο, τις διαψεύσεις, καθώς και την αγάπη, η οποία, τελικά, είναι ό,τι απομένει – αν μένει κάτι... ●

